

JADRANKA

— Glasilo zavednega ženstva, izhaja v Trstu l. vsakega meseca. —
Posamezen izvod 80 st. Letna naročnina iznaša 10 L, za Jugoslavijo 100 K.

Uredništvo in uprava je v Trstu, Via Scorcola 492, I.

Urejuje jo Marica Stepančičeva (Gregorič).

VSPORED:

1. Naprej čez ostrino in bodičje! — Urednica.
2. O vzgoji otrok. — Danica.
3. Pesem davnine. — Fran Žgur.
4. Veronika Deseniška. — M. Gregoričeva.
5. Izprehod po Skandinaviji. — M. Stepančičeva.
6. V parku. — Aleksandra.
7. Strojvodja Ivanek. — L. Palška.
8. Duhovniški celibat. — I. M.
9. Oj šumite! — Vita Tihodolska.
10. Drobtine.

OPOMBA.

Vse one osebe, ki so prejele Jadranko kot vabilo na naročbo, naj blagovolijo doposlati vsaj polletno naročnino 5 lir, ali pa naj izved vrnejo ali sporočijo, da jih upravništvo po nepotrebem ne vpiše med naročnike.

Z ozirom na dejstvo, da opomini požirajo po nepotrebem denar in čas, so cenjeni razprodajalci na deželi naprošeni, da blagovolijo **vsak mesec sproti** doposlati denar za razprodane liste in poročati na drugi strani poštne položnice, ako jim kak iztis ostane, ali ako želijo manjše število izvedov. Razprodajalcem, **ki ne bodo uvaževali tega opomina**, bode upravništvo ustavilo nadaljno dopošiljanje lista, čeprav je uprava prepričana o njihovem poštenju.

Upravništvo.

Ljubljanska kreditna banka

Podružnica v TRSTU. — Centrala v LJUBLAJNI.

PODRUŽNICE: Celje, Borovlje, Brežice, Gorica, Saraj., Split, Trst, Maribor, Ptuj, Kranj. — Delniška glavnica K. 50.000.000. Reserva K. 45.000.000

Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle. — Sprejema vloge v lirah na hranilne knjižice
proti $3\frac{1}{2}\%$ obrestovanju
na žiro-račune proti 4%

Za na odpoved vezane vloge plača obresti po dogovoru. Izvršuje borzne naloge in daje v najem varnostne celice.

Tel. št. 5-18. Blagajna je odprta od 9-13.

JAKOB PERHAUC

TRST - Via Spiro Típoldo Xydias - TRST

ZALOGA

tu in inozemskih vin, žganja in likerjev
Razpošilja in posluhuje na dom. — Razpolaga
z najfinejšimi šumečimi vini svetovnih znamk
à la: Asti, Chart-Blanc, Excelsior i. t. d.

Dr. L. BÓROVIČKA

Trst - Via Genova 13, I.

ordinira za kožne in venerične bolezni
od 9-12, 3-7.

Ob nedeljah in praznikih
od 10-12 ure.

JADRANSKA BANKA

sprejema vloge na hranilne knjižice,
žiro in druge vloge pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji.

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Šibenik, Zadar, Zagreb, **Trst**, Wien.

Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji
v tu- in inozemstvu.

KAZALO.

A. Pesmi

Pesem davnine. <i>Fran Žgur</i>	2
V parku. <i>Aleksandra</i>	6
Oj šumite. <i>Vita Tihodolska</i>	9
Spominom. <i>M. Tavčarjeva</i>	13
Ob smrtni postelji. <i>Savomira Kvedrova</i>	22
Resignacija. <i>M. Tavčarjeva</i>	28
V dnevu — v obupu. † <i>Adolf Trampuš</i>	30
Velikonočna naših dni. <i>Aleksandra</i>	37
Idila. <i>Savomira Kvedrova</i>	40
Oj, zasmej se. <i>M. Tavčarjeva</i>	51
Mrak. <i>Fran Žgur</i>	54
Pomladna. <i>Aleksandra</i>	63
Hrepenenje. <i>Ivka Vasiljeva</i>	65
Tam na žitnem polji. <i>Sav. Kvedrova</i>	74
Temne noči. <i>Franja Ksaverija</i>	77
V slovo. <i>Fran Žgur</i>	87
Belokranjska. <i>M. Tavčarjeva</i>	90
V duši pogorišče. <i>Aleksandra</i>	98
Balkancu. <i>Rudolf</i>	103
K sokolskemu zletu. <i>Fran Žgur</i>	110
Gozd prtajeno šumi. <i>Ivka Vasiljeva</i>	118
Jesenska. <i>M. Tavčarjeva</i>	121
Zapoj srebrna lira. <i>Aleksandra</i>	133
Ob slovesu. <i>Saša Jegorovna</i>	136
Domačiji. <i>Ivka Vasiljeva</i>	136
Tožba. <i>Fran Žgur</i>	137

B. Pripovedni spisi

Veronika Deseniška. <i>Marica Gregoričeva</i>	3
14, 26, 37, 50, 66, 74, 86, 98, 109, 121	
Strojvodja Ivanek. <i>L. Palška</i>	6
Silva. <i>L. Palška</i>	31, 42
Slika. <i>Miroslava</i>	56
Zadnje ure. † <i>A. Trampuš</i>	57
Baba na Srbélah. <i>M. Tavčarjeva</i>	63
Iz prijateljevega življenja. <i>Openskij</i>	93
Pismo iz groba. <i>Sokolica</i>	102
Božičnica. <i>Petričeva</i>	135
Na letovišču. <i>Franja Ksaverija</i>	136
Božič v Furlaniji. <i>Kobariška</i>	137
Nikove zgodbe. <i>Rihenberčan</i>	140

C. Znanstveni članki

Duhovniški celibat. <i>I. M.</i>	7
17, 33, 43, 55	
Iz Cankarjevega zbornika. <i>Miroslava</i>	46
Spominu pesnika A. Medveda. <i>L. Palška</i>	59
Protispis k duh. celibatu. <i>J. Majerhofer</i>	60
Še o duh. celibatu. <i>Franc Ušan</i>	69
Anton Aškerc. <i>S.</i>	93
Razbito krščanstvo. <i>Duhovnik</i>	101, 113
O drugi dobi slov. slovstva. <i>M. Stepančičeva</i>	138

D. Poučni spisi

O vzgoji otrok. <i>Danica</i>	2
Izprehod po Skandinaviji. <i>M. Stepančičeva</i>	4
20, 29, 41, 53, 64, 76, 89, 104, 111, 122, 142	
Zima. <i>N. F.</i>	10
Spanje otroka. <i>Sl.</i>	10
Zelenjava in naše zdravje. <i>Mira</i>	12
Našemu ženstvu. <i>M. Skrinjarjeva</i>	13
O ženski volilni pravici. <i>Idrijčanka</i>	16
O " " " " <i>Tržačanka</i>	25
O posledicah raznih navad. <i>Zdenka Krapševa</i>	31, 39
O ženski volilni pravici. <i>Goričanka</i>	45
Ženska volilna pravica. <i>Lp. K.</i>	49
Materinstvo. <i>Minka G.</i>	52
O dišavah. <i>S. G.</i>	59
Naloga žene. <i>M. Skrinjarjeva</i>	67
Naša narodna noša. <i>M. M.</i>	73
O važnostih hrane. <i>Iv. Smrekarjeva</i>	79
Kresnice. <i>M. Skrinjarjeva</i>	80, 112
Resnicoljubje in poštenje. <i>Iv. Ribnikarjeva</i>	85
Poklic gospodinje. <i>Lenka</i>	88
Ženska in telovadba. <i>M. K.</i>	92
Naš jezik in mi. <i>V. L.</i>	97
Slovenska zemlja. <i>Dr. J. V.</i>	106
Naše stanovanje. <i>M. Kastelčeva</i>	106, 117
Mlada gospodinja. <i>S.</i>	119
Narodna noša. <i>M. Skrinjarjeva</i>	124, 143
Spominek na Poljake. <i>Mar. Stepančičeva</i>	133

E. Prevodi

Ljubezen do rodne grude.	
<i>Francoski spisal Jean Regnier</i>	
poslov. <i>Rosandra</i>	19
Ljubezen strojepiske.	
<i>Franc. sp. Hervé Lavrick</i>	
poslov. <i>Rosandra</i>	54
Učitelj iz Sv. Križa.	
<i>Italijanski sp. Tojo de Rena</i>	
poslov. <i>Marica Stepančičeva</i>	68, 78
103, 114, 127	
Grozepolna noč.	
<i>Franc. sp. Alain Pelletier</i>	
poslov. <i>Rosandra</i>	116
Kalif in grešnica.	
<i>Ruski sp. Doroševič</i>	
prevel <i>V. M. A.</i>	125
Božično presenečenje.	
<i>Franc. sp. George Delamare</i>	
prevela <i>Rosandra</i>	141

JADRANKA

LETO II. — ŠTEV. 1

GLASILO ZAVEDNEGA ŽENSTVA

PROSINEC 1922.

NAPREJ ČEZ OSTRINO IN BODIČJE!

Pač neobičajen vzклик: Ž njim ne pričtenja nikak časopis svojega noveletnega delovanja, da ne omehkuži sotrudnikov, da ne oplašči naročnikov, da ne ozlovolji čitateljev, da ne zbeiga... soplemenih nasprotnikov. Jadranka si to upa, kajti ona — ki je bila spočeta zbog narodne trpkosti, ki je bila porojena v narodni bridkosti, ki je preživela vse gorje narodnega stradanja pa bila svedok turškokrute dobe narodnega mučeništva — pač ni pričakovala krog sebe ne cvetnih nasadov, ne svilenih ovojev, ne baržumaste opreme! Slutila je, da bo morala gaziti preko meteža in preko brazd, da ji utegne zabrlizgati rezko hudourje v pročelje, da se utegne razprostrti gostotkana tema pred vznožje! Samo tega ni vedela, samo na to ni mislila, da bo z najsvetejšim smotrom, ki si ga je — z isto kristalno pobožnostjo in obhajilno udanostjo ko novomašnik zlato monštranco — postavila s sklenjenimi prsti pred oči in srce, da samo na to ni pomislila, da bo kdo zavratno vsetrenotno in vseletno razklepal pred njo svoje volčje zobovje. Ni mislila, da bi utegnil kdo sikati vanjo dušljiv plin skozi črevo zavisti, skozi mrežo spletk neglede na prozorno nesebičnost, s katero je prežeta njena svrha, ki jo je lani proglašala z zanosom in s stremljenjem, ko bogumilo znamenje križa. O vsem tem ni skrbela in ko je zaslutila okoli sebe zagozde in zagozdnice, ovire in ovirance, se ji je pač skrčilo v grudih srčno predorje, toda navzlic temu se je krčeviteje oklenila grčave naslonilke ter odhajala po samotarni stezi s samotarsko vzdržljivostjo naprej, in z neomajnim uverenjem, da ona bode ovenela, ona bode usahnula in preminila še le tedaj, ko njej sami opešajo moči, ko ji otrpne dušno mišičje, ko ji odrevene možganske snovi. —

Nè, nič preje ne izreče zaključnega amen! Zategavoljo bodi vsem njenim prijateljem tudi v pričujočnosti njeno geslo priprosto in brez srebrnonitkastih obljub, brez mamljivih slavospevov! Zaplapolâ naj s skromnostjo, ko brleča leščerba sredi hoste, zamiglja naj likj nebni briljantin med oblaki, zaprosi naj gostoljubivega vzprejema po bajtah in dvorcih ko lani, prav kakor lani! Kako je že bilo? Rapalska pogodba nam je stisnila srce, rapalska pogodba nam je porosila oči, rapalska pogodba nam je nabavila zdvajanje.... obup, ki nekaterim utrdi narodno zavest, obup, ki nekaternike odreveni in sflači. Zlasti našemu ženstvu je grozila otrpnelost v obliki medenoglasih zapeljivcev, v obliki frazastoprivlačnega tujerodnega čtiva. In iz sinje modrega valovja, ki obliva kršnozdrave ude naše do-

movine, je vzklikla Jadranka, da se postavi dvema vplivnima vabiteljema v bran, v svesti si, da kjer bodomovala ona, ne bode zagostovalo tujerodno berilo, ne bo omamljalo in zmagovalo tuje namigovanje! Le zato je pognala Jadranka, le zato je nastopila, da prekriči šepetajoče zapeljevanje posladkorjenega prišleca in da se omili vsemu našemu ženstvu, kateremu hoče in želi biti v zabavo in pouk pa tudi v odrešenje... v odrešenje vse do tedaj, dokler ne dospe oddih od drugod, dokler ne odpadejo raz nas suženjske verige, dokler ne zadishe narodne svobode, dokler ne začuje brenka jugoslovanske aleluje....

Jadranka ni zavibrirala v življenje, da bi postala konkurentinja po govorici sorodnim listom, kar zadostno očitno dokazuje njena skromna oprema, kakor njeno priprostoizražujoče se besedilo; hotela je in biti hoče le vrzel, katere bi ne moglo prebrestiti tujerodno berivo! In zato skomigne z rameni ob trpkem domisleku na njene potuhnjene in neprikrite obojespolne zabavljalce, na njene porogljive prezirljivce, na njeno pičlovredne gagarje in prezposelne kvakarice.

Skomigne z rameni in vnovič se Jadranka odpravlja na branik v blagor svojega ženstva, v blagor dorasle mladeži. Vnovič oprta krošnjo preko svoje hrbtenice in kakor lani prosi tudi letos: Oj, vi vsi, ki ste plemenitega srca in negujete v njem dar duševnega razmotrivanja, vi vsi, marljivi delavci in podvzetne tovarišice razgrnite svoja krila pa posipajte Jadranko z dušnimi biserčki, kajti sleherna zabavna in podučna pa v koristnolepem slogu podana drobtina ji bode dobrodošla! A ne odlašajte, ne preudarjajte niti vi, vi ki ji doslej niste bili prijateljsko naklonjeni, marveč s spomèno na nekdanj solnčno in klijoče... na sedanje grenkobnotužno in uganablajoče... podnebje, ki nas obdaja, tolmačite si pravilno njeno podvzetje pa priskočite Jadranki na pomoč! Postanite ji trdna opora, da se bo lahko s sigurnostjo naslonila na vašo prijazno roko. Vaše delo in vaš trud vama bodeta stotero poplačana, kajti tem številnejše se skrozite okoli nje, tem preje vam naša narodna bodočnost zažvrgoli zahvalnico... Ne ustrašimo se nevihte, ne plašimo se temote in zameta, ampak zložno se strnimo v kolobar in v imenu vseh podjarmljencev ter z mislijo na one, ki jim preti narodna poguba, hajdimo dalje pogumno naprej čez ostrino in bodičje!

UREDNIKA.

DANICA:

O VZGOJI OTROK.

Nastopila je era otrokova! Dočim ni v preteklih stoletjih obrnila javnost nikake pozornosti razvoju mladine, razume danes vsakdo, da nosi mladina bodočnost. Od dobrega ali slabega razvilka mladine je odvisen razvoj naroda. Vsled splošnega stremjenja po višji izobrazbi je nastalo nebroj izobraževališč in vzgojevališč, ki imajo nalogo pripravljati mladino na življenje, vzgajati jo v koristne ude človeške družbe. Da pa morejo taki zavodi zadoščati svoji nalogi, jim je treba ne samo dobro in pametno vzgojenega mladinskega naraščaja, nego treba tudi, da jih podpira družina, človeštvo. Dostikrat je vzrok nevzgoje edinole muhasta trma staršev. Posledica tega je, da se čuti otrok zatiranega; njegov mladi duh sili v prostost, a ker mu je omejenost staršev ne da, predere siloma mejo, ki mu krati svobodo, to se pravi, otrok postane neubogljiv in trmašt. Prepovejte otrokom kolikor mogoče malo, — samo to, česar res nikakor ne smejo storiti: Ne kratite jim ponesrečenemu zlate svobode! Otrok, s kojim se ravna dosledno, in ki imadober vzgled svojih vzgojevalcev pred očmi, niti ne potrebuje večnih opominov in groženj. Umen vzgojevalec izhaja tako tudi brez kazni, kajti pod njegovim navodilom bo otrok le redkokdaj imel priliko storiti kaj kaznjivega.

Sploh naj se vrši vzgoja tako mirno in samo-umevno, da otrok ne čuti, da ga kdo vodi. Vsemu njegovemu počenjanju mora biti dana že od vsega početka prava smer, tako da po lastnem nagibu ne udarja čez ojnice. Nič ni bolj napačnega in kvarjivega, nego mnenje, da treba vedno udrihati po detetu. Otrokova duša je nežna cvetka, ki se razvija le v toplem solncu ljubezni. Neusmiljeno jo pa ugonablja ostrá sapa surovosti.

Seveda ni mogoče podajati pedagoških navodil v okvirju kratkega članiča. Opozarjati hočem tukaj le, kaj bi bilo potrebno, da se usposobijo sploh starši za vzgojo svojih otrok. V to svrho bi bilo treba sistematičnega poučevanja, zlasti matere. V obliki

večernih predavanj naj bi se dala materam prilika, poučevati se o psihologiji otrokovi ter o vzgojeslovju sploh. Tu bi se odprlo strokovnim pedagogom jako obširno polje delovanja, ki bi gotovo rodilo obilo sadu. Ker bi bila sestavljena predavanja v priprostem, lahko umljivem slogu, bi bila razumljiva tudi nižjim slojem, za katere gre tu v prvi vrsti.

Naj pridem končno še na ona slovenska mata, nesrečna bitja, — in žalibog jih ni malo — katerim s te strani ni pomoči. Njih starši so, ali vsled svojih duševnih in moraličnih lastnosti popolnoma nezmožni vzgajati jih, ali vsled težavne borbe za vsakdanji kruh nimajo časa in prilike pečati se s svojimi otroci. Da se rešijo ta nesrečna bitja, treba vse drugih sredstev. Tu ni mogoče vzgajati staršev, ker se več vzgajati ne dajo. Treba tedaj pričeti pri otrokih samih. V prostornih zavetiščih naj bi se zbirala taka deca rano v jutro pod nadzorstvom otrokoljubnih vzgojevalcev. Tu naj bi prebilih otroci ves dan med različnim delom, učenjem in igro. Zvečer pa naj bi se dostavili zopet staršem. Samo oni nesrečniki, ki so vsled propalosti svojih staršev v direktni nevarnosti, naj bi se docela zadržali v zavodih. Tako bi vzcvel iz slojev, ik kojih izhaja sedaj večina zločincev, krepak, delaven roč.

Toda kdo naj ustanavlja taka prepotrebna zavetišča? Kdo naj jih vodi ter zanje žrtvuje? Treba razpravljati tudi to vprašanje. Najbližji faktor za vzgajanje otrok je ženska. Polagajmo ji tedaj tudi skrb za zapuščeno dečo v roke. Ravno ženstvo premožnih slojev, ki ni navezano na borbo za vsakdanji kruh, razpolaga z zadostnim časom. Ne vežejo ga stanovske dolžnosti, žrtvovati more z lahkoto po nekaj ur na dan taki, nad vse važni nalogi. Imelo bi pa ono tudi samo zase neprecenljiv hasek samovzgoje, ki bi se jej ženstvo moralo podvreči, ako bi hotelo izpolniti to vzvišeno nalogo. Ker bi se pa morale te dobrotnice človeštva v to svrhu tudi temeljito pedagoško izobraziti, bi gotovo obračale tudi na svojo lastno dečo več pozornosti, kakor se godi, žal, danes, kar bi zopet rodilo le blagodejnega sadu. Merodajni krogi na noge torej: saj nikoli še ni bila ta potreba tako nujna!

FRAN ŽGUR.

PESEM DAVNINE

Ena pesem neizpeta
v prsih, strunah mi kipi,
polna radosti in cveta,
polna sočne je krvi — — —

Šli nekoč smo na pagane,
Tatrmene v boj čez step —
Hej, kako je vrag štel rane
v solncu zmage naše slep!

Šotore smo porazpeli,
vtihnil bes je, žvižg svinčenk,
a perut povešal, smeli
čuk je stari, Timurlenk!

Tja čez stepo v divjem begu
begal je Tatar razbit;

kri cvetela v belem snegu
izpod konjskih je kopit...

Hej, zastave zlatotkane
naše so vihrale v boj,
grob požrl je Tatrmene,
pesem slavno pel naš roj.

Kakor, da zletel bi s šajko
čez deviške Volge grud —
pal je, v zvonko balalajko
boja žar in gnjev in trud...

Vzhajalo je solnce naše,
v dalji tam naš silni car —
Trčili smo v polne čaše:
Hej, batjuška naš, nazdar!! —

MAR. GREGORIČEVA

VERONIKA DESENIŠKA.)

ZGODOVINSKA TRAGEDIJA IZ XIV. STOLETJA V PETIH DEJANJIH.

Prvo dejanje se vrši v Zagorju l. 1414.
 Drugo in tretje se vršita v Krapini l. 1422.
 Četrto dej. se vrši v Samoboru l. 1426.
 Peto dejanje se vrši v Celju l. 1428.

OSEBE:

1. HERMAN CELJSKI slavonski ban.
 2. FRIDERIK, njegov sin
 3. ELIZABETA FRANKOPANKA, Frid. soproga.
 4. IVAN SENJSKI, njen sorodnik.
 5. DOROTEJA GORJANSKA, njegova mačeha.
 6. ZIGMUND, hrv. ogerski kralj.
 7. BARBARA CELJSKA, njegova soproga.
 8. IVAN ALBEN, zagrebški škof.
 9. ERAZEM WURMBERSKI, Frider. prijatelj.
 10. BARTOLOMEJ VRANOVIĆ, hrv. vitez.
 11. RADOSLAV DESENIČ, hrv. vitez.
 12. VERONIKA, Deseničeva hči.
 13. LUCA, njena nekdanja dojlilka.
 14. LIZIKA, sobarica.
- VID, JURJ, BLAŽ, MARKO; Frid. služabniki.
 LUKEŽ, BOŠTJAN, GREGOR; hrv. kmetje.
 SODNIKI, ČASTNIKI, DEKLE.

PRVO DEJANJE.

Se vrši v Zagorju l. 1414

Na levi strani del deseniškega dvorca; na desni je gozdič. Pred dvorcem je drevo in ob tem miza s stoli in klopjo. V bližini grm ali drevo in kamen ob njem.

I. PRIZOR.

Desenič, Lukež, Boštjan, Gregor.

Desenič (sedi ob mizi) Ako ne tuguje te radi včerajšnje toče, si res ne vem raztolmačiti vaše čemerčnosti.

Boštjan (stoji primerno oddaljen) Najbridkejša nezgoda je prišla nad nas, vitez.

Desenič Vam je nemara požar poškodoval domovja?

Gregor (odkima) Hujša, hujša šiba božja udriha po nas, gospod!

Desenič (nejevoljen) Tedaj se pa ne obotavljajte nadalje in mi urno povejte, kar se je pripetilo! Vam je li poginila krava? Ali se vam je zaril voz na klanec v blato?

Lukež (sedi ves čas tožno zroč v tla, na kamenu ob grmu. Ko prične govoriti nasloni levo roko ob koleno, z desno pa — v kateri drži robec — mahne po zraku.)

Celjani so nas pokončali, mili gospodar!

Desenič (od začudenja plane pokonci) Celjani? Se ti meša, Luka? Saj jih letos ni med nami, hvala

Bogu! (pogleda k nebu in si malomarno naredi znamenje križa.)

Boštjan Na Velikem Taboru so, vitez!

Gregor Da, da! Komaj teden dni so tamkaj, pa že razgrajajo po Zagorju z vnebovpijočimi norčijami.

Desenič (zanika) Kdo vas je vendar vznemiril s temi pravljicami?

Gregor Kdo drugi nego naše žene, naše lastne družine!

Boštjan Pa kaj ne pričajo dejanja? Kakor veste, smo od včeraj drvarili v hosti. Nemei pa so prihrumeli davi zarana.

Gregor In vsaki hiši so prizadeli večje ali manje zlo.

Desenič Ali jih ni še spametoval vaš lanski upor? Sčim pa so se proslavili ti dični junaci? Govori, Boštjan!

Boštjan Meni so razmesarili vso čredo, mnogim ovcam so odrezali repove, kozam pa celo vime-na...

Desenič (koraka razjarjen) A, to je nečuveno, nečuveno!

Gregor (pokaže Lukeža) In Luki so ukradli ženo.

Desenič Ka-aj? Ali je to res, Luka?

Lukež Žalibog! —

Desenič Kje pa so tičali stari; ali so držali roke križem?

Boštjan Stari, stari... Hm! Kaj bi stari? Saj še Filip — ki se ne zboji niti vruga — jim ni mogel do živega!

Lukež Uboga moja Stana, nesrečna moja žena! —

Desenič Potrpi Luka! Tvojo ženo zasledimo prej ali slej!

Lukež Malo nade brli v meni, a tem večji je moj strah, da si jo priborim mrtvo... Kajti, danes ali jutri... saj me razumete, vitez! Oh, gorje meni!

Desenič Jój, jój! In pri tebi, Gregor, so pustili tudi kak spomin?

Gregor Kako ne? Stožec sena so mi zažgali!

Desenič (zmaje z glavo) Brezsrčno, prekruto! In je žadela nesreča še koga drugega?

Gregor Seveda, milostljivi gospodar! Kum Lazar tar-na, ko na pogorišču. In kako bi ne, ko so mu divjaki poteptali komaj posejane gredice.

Boštjan V naši dolini je sam jok in obup.

Desenič Pomirite se, revni moji kmetje! Še danes pošljem sluge na Tabor. A sedaj idite domov in recite svojim ljudem... Ali ne, ne! Sam hočem z vami, da jih potolažim.

Lukež (vstane) Tisočera vam hvala, nepozabni dobrotnik!

Boštjan Naj vam Bog povrne milost, ki jo naredite nam!

Gregor Kaj bi bilo z nami, ako bi ne imeli vas?...

Desenič Kar je v moji moči, rad storim! Le idimo, le! (Gre mimo dvorca v gozd, kmetje pa za njim.)

* Vprizoritev te drame se je vršila v tržaškem Narodnem domu. 7. maja 1911.

2. PRIZOR.

Friderik, Erazem, kasneje Vranovič
(*oblečeni kakor lovci s puščicami ob boku*)

Friderik (se prikaže iz gozda, seveda iz nasprotne strani kakor je šel Desenič) Vidiš? Tamkaj v onem poslopju prebiva moja zala znanka.

Erazem (pokima) To sem takoj zaslučil, kajti tako krasna, kakor si mi jo opisal, je v vsem Zagorju le Veronika.

Friderik Oho! Celo po imenu jo poznaš?

Erazem Parkrat sem gostoval s Hrvati v tem dvorcu ter imel priliko občevati z gospodarjevo edinko.

Friderik Tedaj pa nikar ne odlašaj, Wurmberg, in vodi me urno na njen dom!

Erazem Vsaj tega ne zahtevaj od mene, prijatelj.

Friderik Grem pa kar sam! (stopi za korak naprej)

Erazem Prosim te, Friderik, pusti vendar dekletce v miru. Iz vajinega občevanja se utegne izci-
miti le kaj usodnega.

Friderik Eh, kaj bi že sedaj preudarjal o posledicah. Glavno čustvo, ki me navdaja, je poželjenje po tej lepotici....

Vranovič (ustopi zamišljen in dvigne glavo še le, ko začuje govorico in ker Erazem ravno izgovori Veronikino ime, obstane za drevjem neopažen.)

Erazem Vem, da je tako. Sama strast te navdušuje za Veroniko, a ko dospeš do cilja, jo zavržeš ko iztisnjeno citrono.

Friderik In to govoriš ti, Erazem? Saj si ti ravno tak! Kolikokrat sva včasih skupno vasovala: vživala in nudila vžitek. Zato sva pač na svetu, kaj?

Erazem (nejevoljno) Prosim, prosim....

Friderik (smejaje) Zdi se mi, da razumem kam pes tace moli, Wurmberg! Ti me odvrčaš od dekleta, ker bi si ga rad sam privoščil, ne?

Erazem Ves drugačen je moj namen! Toliko nedolžnih deklet je bilo že žrtev tvoje pohote.... vsaj Veroniki prizanesi!

Friderik I, zakaj neki?

Vranovič (stopi srdito v ospredje) Zato.... zato, ker vam drugače jaz polomim kosti....

Erazem (kar ostrmi od iznenadenja)

Friderik (se začudeno ozre) Oho! Kdo pa je tak junak? (ga sune od sebe)

Erazem Saj to je naš mili Vranovič, hrvatski vitez.

Friderik Vitez Vranovič? To ime si moram zapomniti. Vendar mi vsaj to povejte, s kako pravico se vmešavate v moje zadeve in poslušate najin pomenek?

Vranovič Le po naključju sem naletel na vaju; poslušal pa sem le, ker sem začul Veronikino ime!

Friderik A — — tako? In kaj znači to zanimanje za deklico?

Erazem (naglo) Vitez je dekličin pobratim.

Friderik Pobratim? Meni pa se dozdeva, da je vitez Vranovič v tisto lepotico prav pošteno zateleban.

Vranovič Glede tega, vam gotovo ne bom polagal računov!

Erazem Pomirita se, pomirita! Sézita si v roko!

Vranovič Nikoli, vitez, dokler bo gojil vaš prijatelj nedostojne naklepe do mojih rojakinj.

Dekle (Izza dvorca se prikaže kmečko dekletce, ki se jim bliža polagoma s težko butaro drv na hrbtu.)

Friderik (Vranoviču) Saj nisem izrazil drugega, ko najtopleje oboževanje z ozirom na lepoto vaše posestrime.... (uščipne dekletca v lice, dočim se dekletce sramežljivo ozre v stran in izgine v hosti.)

Glej, glej! Kako mehko lice ima ta kmetičica!

Erazem Vsaka ti pride prav! He, he!

Vranovič (zaničljivo) Obožujete plemkinje pa se ogrevate za take-le.

Friderik Za zabavo je pač vsaka ženska pripravna. Idiva za dekletom, Wurmberg. In pridružite se nama še vi, vitez, da vam mine nevolja. (odhaja)

Vranovič (prezirnó) Hvala!

Erazem (pokima in mu da roko ter odide za Frid.)

Vranovič (gleda za njima) Wurmbergov prijatelj je? Bržkone oskrbnik kakega nemškega posestva. In tak vetrnjak bi si upal zalezovati Veroniko? (Vzdigne pest) Ti že jaz pokažem.... (Stopa zamišljen proti deseniškemu dvorcu in ne opazi tukoje Veronike, ki — v obleki hrv. plemkinje in s preslico v roki — je izstopila iz dvorca)

(Nadaljevanje)

MARICA STEPANČIČEVA:

IZPREHOD PO SKANDINAVIJI.

Resnično! Izprehod moram imenovati svoje nekdanje potovanje po deželi.... ki je slehernemu tujcu ničmanj čarobna nego oddaljena, potovanje po krajini... ki je v področju Severnega tečaja, ki je domovje nizkovraslega Laponca, krivorogega losa, morskega psa in belega medveda, po oni zemlji... ki jo prečudežno obseva polnočno solnce. A da prišnem nemudoma z opisom, krenem naravnost proti severu, na obalo Baltiškega morja. Z ozirom na podnebje tega vodovja, v katero se izteka nad dvestopetdeset rek in med temi ruske Neva, Visla, Njemen, Drina in Pregelj — je razloček med dnevom in nočjo kakor med zimo in poletjem prav

neznaten. Na kopnem ogrevajo namreč solčni žarki le zemeljsko površje, dočim pronicajo nad Baltom v njegovo najdalšo globel; zategadelj je po njegovih otokih in bregovih vse polno krepilnih kopališč in zdravilišč.

Na brežini Baltiškega morja torej in sicer v mestecu Stralsund smo potniki izstopili iz vlaka, da nam skandinavski, oziroma švedski carinarji pregledajo prtljago, nato smo vnovič posedli svoje prostore, kajti orjaški parobrod «Konung Gustaf», ki je bil že zasidran v luki, nas je sprejel vase z vso železnico vred ter kmalu potem odjadral s sigurnostjo, ko da je prešel nanj le kak otroško igračkasti vlak. Najprvo je parnik

krenil napram otoku Rujana (Rügen) do mesteca Sanece, se tamkaj zasukal in zaplul v odprto morje brže in z lahkočo, ko da prenaša gosje perje.

Ker je Baltiško ali Vzhodno morje hudomušno kakor naš Kvarner, ni bil določen prostor naši železnici na vrhnem krovu, marveč nekako v notranjosti, v središču ladje, kar vpliva izborno na ravnovesje ob času morske nevihte. Balt sicer vobče nima nikake prerazposajene valovitve, vendar provzročča marsikdaj parnikom nevarno viharno potovanje.

Nam je tega dne bilo vreme jako milo, prevožnja je bila prijaznomirna, da smo mogli uživati z najprisrčnejšimi občutki vso ono prelest, ki nas je razsipno okroževala. Z zlatim blesketanjem se je poslavljalo solnce od nas, poslavljalo in postavilo, a njegov soj je še ostal in zavijal vso pokrajino, vso prostrano mersko planoto v tajinstveno svečanost. In ko smo se približali cilju, švedski obali, so zafrfotali svetlosivi galebje kar trumoma okoli naše ladje, kot da bi nam zašepetavali: Pozdravljamo vas kot prvi domačini svetlih skandinavskih noči!

Skandinavija je največi polotok na evropskem ozemlju, ki ga na severu obliva Severno ledeno morje, na zahodu Atlantski ocean, na jugu Severno in Baltiško morje, dočim se razprostira na vzhodu prostrana Rusija, oziroma Finska. Poslednjo loči od Skandinavije Botniški zaliv.

Skandinavija se deli v dve kraljestvi: v Norveško in Švedsko.

Norvegija se vleče od juga v ozkem traku napram zahodu do najskrajnejšega severa; Švedska objemlje v obširnem obsegu pokrajino na jugu in izhodu, odkoder se zaokroži preko severnega tečajnika proti severu.

V prepričanju, da pač nikoli več ne odpotujem proti daljnemu severu, sem v Trällebörgu izstopila in prenočila, da prehodim, pregledam ter se seznanim tudi z vsem onim, česar mi sama na sebi ne morejo nuditi glavna mesta.

Nabrežno mestece Trälleborg nima sicer za tujea druge važnosti, ko ono, da ima zalo lego na obali. V meni pa je vzbudilo zanimanje že s tem, ker sem doživela v njem prvo poletno svetlo noč, noč teme in senč. Na vrtu edinega hofela, kjer sem si najela prenočišče, se je vršil istega večera koncert, ki je trajal kasno v noč, oziroma v beli dan.

Turobno, mehkočutno in skoro tožnomilo so zvenela sviralca in niti za hipček se ni izpozabila struna, da bi se zaokročila v poskočnost. In slično sviranje je donelo po vsej Skandinaviji; seveda ne umešavam semkaj koncertov iz Stockholma, Bergen in Kristianije, ki imajo na vsporedu Haydna, Wagnerja in Paganinija, marveč mi je v mislih le kraj in narod, ki še ni pokukal skozi lino svoje domovine ter se naslaja najrajše le ob izlivu lastnih čuvstev in teženj....

Kakor že povedano, je ugasnilo solnce že pred kakimi štirimi urami, vendar je bila prostrta nad mestecem ista svetloba še ob 11. uri zvečer le s to razliko, da je izginila vsaka soparna sapica, kakor je premnil promet raz često in hiše. Bila je ta svetloba odsev polnočnega solnca! Na vrtu pa so sviralji, ko da je poldne, in ko da je poldne so se izprehajali ljudje paroma

in trumoma po ulicah, mimo razkritih prodajalničnih izložb in steklenih duri, ki so bila sicer zaklenjena ali ne zavařovana z železjem in zapahom, kakor so pri nas zbog tatov in razgrajavev....

Pređen nadaljujem naj omenim, da obstaja Švedska toliko gledé njene zemeljske razsežnosti, kolikor gledé prirode in kulturnega življenja — iz treh najrazličnejših glavnih predelov: Južni del ali, takozvano Gotlandsko vsebuje deželice, Skane, Blekinge, Halland.

Srednji del objemlje Svealandijo ter ima provincije Upplandija, Dalarne ali Dalekarlija, Gästrikland in Halsingland. Severni del ali Norrlandija obsega Jämtlandijo, Indalsälfs in Laponsko. Opozarjam na te predele, ker so si po vsem svojem bitstvu tako različni, ko da je vsak posebé podrejen drugomislečemu viđdarju, kakor je raznovrstni toplini.

Naslednjega dne sem se odpeljala iz Trällebörga v pol ure oddaljeno trgovinsko mesto Malmö. To mesto, ki je prav za prav metropola deželice Skane, ima 88.000 prebivalcev. Krog njega pa se razprostirajo plodovite njive, obraščene z rastlinami, ki služijo v nabavo sladkorja. Ko sem si ogledala vsaj po zunanosti znamenitosti tega mesta, sem se napotila v Lund, staro vseučiliščno mesto, ki je istočasno škofova stolica in ima pod oltarjem starinske evangeljske stolne cerkve znamenito kripto iz XI. stoletja. *) — Dasi ima Lund jedva 20.000 prebivalcev, poseduje vendar razkošno knjižnico s 180.000 izlisi. Razen vseučilišča, ki je bilo zidano že l. 1668, ima bogat deželni muzej, ki hrani najstarše kulturno-zgodovinske odlomke cele Švedske. V Lundu pa je tujeu na ogled tudi domovje pesnika Esaja Tegner-ja, oziroma njegova soba, dočim naltiš na njegov spomenik v mestnem parku, kjer je med stoletnimi lipami in prastarimi bresti in kostanji, razvrščeno še vse polno drugih kipov odličnih mož.

Sosedna deželica, Blekinge, je razkošno posejana z rastlinstvom in se odlikuje po mičnosti in lepoti vsled svojih divnih Binenskih jezer.

Dočim se razteza deželica Halland na zapadni strani Južne Švedske, tako se razprostira provincija Blekinge na vzhodu vzdolž Baltiškega morja.

Glavno mesto te dežele je največe vojno pristanišče Karlskrona. To mesto, ki leži daleč od direktne železniške proge ob ustju reke Lyckebyra, je večje nego Lund in je važno že zato, ker vodijo iz njega izleti toliko na otok Oeland, kolikor na otok Gotland, ki stovi po svojem — vsled mestnega obzidja iz XIII. stoletja — zgodovinsko važnem mestu Visby.

Vožnja od Lunda proti severu je jako mikavna zlasti, ko se bliža vlak Smäländski planoti. Vobče je priroda po Južni Švedski kaj slikovita in ljubka. Tu se ti pase oko po nedoglednih senožetih, tam ti plove preko jezera. Tu ti je v nasladi sveže zelenje rodovitnih poljan, tamkaj žuborenje potokov in studencev tako, da če nimaš na umu dostojno-duhovite pohvale, moraš vsaj nemo občudovati okrožujoči te zemeljski raj. Spominjam se, da sem našela nekega dne celo množico jezer, in sem bila le jaz ona, ki je prenehala s štetjem, ne pa jezera s svojim valovanjem. Razen tega imajo dežele Južne Švedske kaj ponosita veleposestva in

*) Glej Dom in Svet XII. 42 (Lundska kripta).

udobne pristave, zgodovinske gradove, podjetna prebivališča in neutrudljive tovarne, da ti je potovanje v neprestano zabavo. Njene gostonaseljene ravnice so vobče vse obdelane. Prostrano nižavje juž. Švedske pa krasí kolobar obraščenih hribocev, ki baje nudijo najzalsé razgledne točke. Nepopisno prijetna je vožnja kraj smejočih mestec Vislanda, Altfestå, Nassjö in Jönköping, ki je znano vsled svoje razširjene obrtnosti z žigicami. To mesto leži ob kristalnem zrcalu: ob jezeru Vetter, ki je 1970 qkm dolgo. Iz tega jezera kuka ctok Visingsö, ki zvabi marsikoga k sebi zaradi zgodovinsko važnih razvalin. Vetersko jezero spremlja potnika delj časa ob levi strani vlaka, dočim pomigava z desne drugo z imenom Viken. Ob njem leži staro mesto Vadstena, v katerem je tudi grad, nekdanje bivališče plemkinje Brigitte, sedanje svetnice in švedske patrone. Ker že govorim o jezerih naj omenim, da je

največje jezero južne Švedske jezero Venner, ki meri 5570 qkm. Ono valovi ob vznožju gore Kinekullen, in je v geologiškem kakor botaniškem oziru ena izmed najzanimivejših evropskih gorå.

Igraje minevajo človeku polja, goščave in hribovje, da ne ve kako in kedaj so pobegnile mimo njega mesta Motala, Linuköping, Söderköping in Nordköping, da ne ve kako je že dospel pred Hjalmarso jezero. Še preden pa zadobj pokrajina ime Bergslagen, se naslajaš lahko s pogledom ob divnih vodopadih, ki jih podaja reka Motala.

O tej novi deželici naj omenim, da je jako gorata in oddaja zelo mnogo železa. Po petnajstih urah preprijetne sicer tudi utrudljive vožnje, se približa vlak Målarskemu jezeru in švedski prestolnici, elegantnemu Stockholmu, ki leži na njem.

(Nadaljevanje).

ALEKSANDRA.

V PARKU.

Bela noč, vsa polna zvezd
se je preko cest
nad mestom razgrnila,
v objemu tesnem poljubila
tihí park.

Brez glasu
v polnočnem snu
so zasanjale cvetice.
Obmolčale so stezice —

motil nočni mir
le mehák zefir:
rožam, dremajočim šepetal — —
zlafo bajko pripovedoval
o čaròbnostni deželi.

Mesečine pajčolani belí
padali so preko gred. — — —

Tam, nekje v daljavi
liki spevsanjava
je šumljal v presledkih vodomet.

Božji mir.... Ne! Čuj stopinje
v pesku in kjer sveže brinje
vzpenja se ob sloki brezi,
tam po ozki stezi
vitki stopata postavi roko v roki.

Njima ne klijo cvetovi nežnobeli,
ki dremaje ljubko zarudeli
se nad njima sklanjajo,
o zlatem soju sanjajo.

Oj, nikar! k njima le krvavordeče
rože, polne hrepenenja — se kipeče
dvigajo s posrebrènih nočnih senc.

J. PALŠKA:

STROJEVODJA IVANEK.

Črna noč rjove nad domovi. V dolgih, groznih vzdihih tuli čez strehe ledena kraška burja. Divje so njene melodije, mozeg pretresujoče. Rohneč se zaganja v okna, drvi krog oglov in kadi neusmiljeno z debelimi sneženimi kosmi. Gorje mu, kdor je na poti, brez strehe, sam v tej strašni, hrumeči noči!

Nobenega človeškega glasu ni čuti. le burjini plač stoka nad ponižno dolinico in njenimi drobnimi domovi z malimi, medlo se svetlikajočimi okni. Tam gori na rebri se je prikazalo dvoje velikih, zarečih oči. Ravnokar je prilezel iz predora tovorni vlak. Hreščeča lokomotiva počasi sopiha dalje ter ječi in diše, diše, kot umirajoča, razbičana duša. V harmoniji se spaja vlakovo stokanje z mogočnim tulenjem viharja. Zdi se, da stroj omahuje, da bo zdajci premagan od burjinih sunkov zdrsnil z vsem svojim tovorom iz zasnežene proge doli po strmém nasipu. Počasi, počasi se pomika

truden navkreber, kot bi slutil, da je v duši njegovega vodnika enaka noč, enaka zima, enaka utrujenost.

Zalostne misli je mislil nocoj mladi strojevodja Ivanek. Prepustel delo za trenutek kurjaču se je naslonil na odprtino nad strojevimi stopnicami in zrl v turbobno noč. Rdečkasto je ožarjal ogenj iz lokomotive njegov obraz v profilu in opazovalec bi bil videl dvoje grenkih, trpkih potez krog lepíh usten. Ni mu bilo mar ne viharja, ne mrzlih snežink, ki so mu trdo prošle v razgreto lice. S svojimi globokimi, rujavimi očmi je napeto bulil v temo, hoteč rozložiti dolí pod nasipom široko, gladko cesto, ki je bila nocoj vsa polna spomínov. Dolgo mu je blodil pogled po črnem mraku, toda videti ni mogel ničesar, a končno se mu je zazdelo, da se je hipoma pretrgala na dvoje črna koprena razpeša od zemlje do neba in pred njim se je zasvetila lepa, položna cesta, prav taka, kot je bila v onem sladkem

avgustskem večeru, vsem s srebrno mesečino obsutem in z zlatimi sanjami posejanem. — — —

Spominjal se je besed, kj jih je govoril, sprehajaje se po tej beli cesti, mlademu dekletu ob svoji strani. «Marija», ko bom vozil tod mimo v zimi in viharju, bom mislil nate in v duši mi bo toplo in lepo». Rahlo je položila kostanjevolaso glavo na njegovo ramo in doig. vdan, hvaležen pogled mu je bil odgovor. Ljubil jo je tedaj; bila je njegov svet, njegovo življenje. — — — In oni večer jej je govoril vse tiste lepe, sladke, vroče besede, ki jih govore mladeniči ob svetlih, mesečnih nočeh, po sveži rosi dehtečih. — — —

In prišlo je, kakor pride mnogokrat med mladi-

mi ljudmi. Padla je beseda, malenkostna, neznačajna, morda nekoliko dvoumna in pretrgala rdečo nitko, ki ju je vezala. Razšla sta se in nič več se nista srečala. Iskala jo je njegova duša, a ni je našla.

In strojevodja Ivanek se je izgubljal med prijateljci in vinom in malone pregnal misel na dekleta.

Nocoj pa, ko divja zimska, viharna noč, kakršno si je v duhu slikal pred nekaj meseci ni mogoče uiti bledim, grenkim spominom. V sreču mu je težko in mrzlo. Zlobnorohneče se mu reži v lepi, utrujeni obraz ledena burja. Njegova lokomotiva počasi leze navkreber ter sopiha in diše, diše, kot umirajoša razbičana duša. A strojevodja Ivanek pa misli na poletni večer. — —

I. M.

DUHOVNIŠKI CELIBAT; POSTNA POSTAVA.

Lvovski škofijski list je naznanil, da se v švrho povzdige duhovskega stanu v grško-katoliški cerkvi ukrenejo gotove odredbe, ki bodo pospeševale celibat. Stvar je vzbudila veliko presenečenje; Lvovska grško-katoliška duhovščina in ukrajinski Narodni svet sta vložila na metropolita grofa Szeptického protest; prišlo je tudi mnogo odposlanstev, a zaman. Dne 10. t. m. so se oglasili pri metropolitu podpredsednik Romanczuk, poslanci Petruševič, dr. Levicki, gosposkozbornični član Barvinski i, dr. ter prosili, naj ne uvede celibata. Šepticki je ostal neizprosen. — Poslanstvo je nato metropolita svarilo, naj s tem vprašanjem ne začneja boja.

Tako je poročal list «Slovenec» dne 12. septembra 1918. Poročilo je slonelo gotovo na dejstvu, ker je znano, da se je nadškof Szepticky, kakor bomo še slišali, že od nekdanj trudil in prizadeval, da bi uvedel tudi za grško-katoliške duhovnike celibat, kakor je uveljavljen za rimsko-katoliške.

Kakor uvidimo iz poročila, je vladal proti taki nadškofovi nameri odločen odpor toliko od strani duhovščine same, kolikor od strani zastopnikov ljudstva.

To je obramba človeške prostosti! Prostost pa je najvzvišenejša in najvažnejša prednost in odlika človekova. Posebno pa je neizmerno dolekosežnega pomena človekova prostost glede ženitve. Te prostosti naj človek ne da iz rok, da jo more porabiti kakorhitro bi to zahtevala njegova časna sreča, a v prvi vrsti njegova dušna korist.

V boljše razumevanje tega naj sledi o prisiljenem celibatu obširnejše razmotrivanjē. Proti duhovniškemu celibatu se je že mnogo pisalo, a skoro večinoma iz golega nasprotovanja proti duhovniškemu stanu vobče in iz sovražnosti proti katoliški Cerkvi. Tu pa bodi govor o tem s strogo «versko-zveličavnega stališča»!

Kaj je videla sv. Terezija.

Pri duhovnih vajah slišijo duhovniki večkrat pripovedovati, kako je nekoč videla sv. Terezija v zamaknjenju ali viziji pekel, čigar tlak je bil ves pokrit s — tonzurami. Tonzura se imenuje majhen okroglo ostrižen ali obrit prostor na temenu. Tako tonzuro nosijo kleriki in duhovniki. Tonzura je znak prestopa iz svetnega stanu v kleriški, to se pravi, tonzura je zunanje vidno znamenje, da se hoče mladenič odpove-

dati svetnemu življenju in se pripravlja za duhovniški stan. Vendar pa niso zvezane s tonzuro prav nikake dolžnosti ali obljube.

Sv. Terezija je torej videla v svojem zamaknjenju pekel tlakovan s tonzurami. Tonzuro pa nosijo duhovniki. Iz tega sledi, da je v peklu, oziroma, da pride v pekel prav mnogo, če ne večina duhovnikov. Tako se pogosto pripoveduje in tako se razlaga pri duhovnih vajah duhovnikom.

Zdaj pa je le dvoje mogoče: «Ali je to res, ali pa ni res». Ako to ni res, čemu se potem to pripoveduje in s tem strašijo duhovniki? Če pa je to res, nastane vprašanje, zakaj se pogubi tako velikansko število duhovnikov?

Sv. Terezija je bila pametna in izobražena ženska. Ona si ni tega izmislila kar tjavendan, temveč je res morala imeti tako videnje, ali pa se ji je zdelo, da ga resnično ima.

No, pa to ne pride v poštev, naj bo temu tako ali tako, resnica je, da se to videnje sv. Terezije kot «resnično» pripoveduje in da se na podlagi tega izvajajo logični sklepi. To se pravi: Ker se pripoveduje videnje sv. Terezije kot «resnično», se izvaja iz tega tudi «resnica», da se pogubi večina duhovnikov. Pekel tlakovan s tonzurami! Po človeško si pri tem predstavljamo pekel kot prostran, velik prostor ali kraj. In ves ta prostor pokrit z duhovniškimi tonzurami! Gotovo je torej, da se pogubi prav velikansko število ali pravzaprav velika večina duhovnikov.

Zdaj pa nastane vprašanje: «Zakaj se pogubi toliko duhovnikov?» Ali je duhovniški stan zato ustanovljen, da pogublja samega sebe? Človek bi sodil nasprotno, da se namreč najlažje zveliča ravno duhovnik. In tako svet tudi splošno sodi. Kaj ne! Saj se duhovnik peča le s svetimi rečmi in opravki. Morala bi torej biti že sila, da se pogubi duhovnik. Kako naj živi duhovnik v grehah, ko nima skoraj niti priložnosti grešiti? Tako sodijo ljudje, zlasti priprostejši. In vendar duhovniki vedno in vedno slišijo, da se jih pogubi večina ali vsaj prav mnogo.

Težke duhovniške dolžnosti:

Zakaj se torej pogubi toliko duhovnikov? Odgovor ni težak. Saj sledi že iz trditve same logični zaključek: «Ker je duhovniški stan zelo težaven in odgovornostipoln». Čim več ima kdo dolžnosti, obveznosti,

postav in zapovedi, ki ga vežejo v vesti, tem več je tudi nevarnosti za greh. Gotovo, kdor nima postave ali zapovedi, je tudi ne more prelomiti. Kdor jo pa ima, jo tudi lahko prelomi. In ravno duhovnik ima mnogo dolžnosti, mnogo zapovedi in postav, ki so vse «vestne». Zato je duhovnik veliko bolj izpostavljen grehu, kot vsak drug človek. Duhovnik lahko naredi velike, smrtne grehe, ki jih drug človek sploh «ne more» storiti. Tega ljudje nikoli ne pomislijo temeljito in zato imajo, kar se tega tiče, napačno mnenje o duhovniškem stanu. In to ni prav. Ljudstvo bi moralo biti podučeno o težavnosti in nevarnosti duhovniškega stanu. S tistimi praznicami (frazami), ki se včasih slišijo češ, kako lep in vzvišen je duhovniški stan, a tudi kako težaven in odgovornostipolen, ni nič povedano in premnogi razumejo, da je tista težavnost v tem, da mora duhovnik hoditi okoli vsakovrstnih bolnikov in to ob vsaki uri tudi po noči, da mora ure in ure sedeti v spovednici in to leto za letom, da je izpostavljen zasmehovanju in zaničevanju vsakega potepuha itd. Ne! Ljudem bi se moralo povedati, «zakaj» in «v čem» je pravzaprav duhovniški stan težaven. Ljudstvo bi moralo imeti jasen pojem o «življenju», ki ga mora živeti duhovnik, o njegovih dolžnostih in nevarnostih. In za to bi morali poskrbeti škofje z veliko natančnostjo in z veliko odkritosrčnostjo. A tega škofje ne store niti od daleč v zadostni meri, ker se boje, da bodo potem imeli še manj duhovnikov, kot jih imajo. Toda če nalagajo duhovnikom tako težke dolžnosti, da so v tako veliki nevarnosti večnega pogubljenja, bi morali vedno in vedno tudi pojasnjevati ljudstvu, kakšne so te duhovniške dolžnosti in težave, ker duhovnike daje pač ravno ljudstvo.

Vsak duhovnik, čeravno slučajno ne opravlja dušnega pastirstva, marveč mu je naloženo kako drugo opravilo, je vendar dušni pastir. Duhovnik je posvečen Bogu, je odločen edino za to, da navaja ljudi k verskemu, bogoljubnemu, zveličavnemu življenju. Vse njegovo delo mora biti osredotočeno okoli tega cilja. Duhovnik je po «svoji vesti» dolžan biti dušni pastir drugih, duhovnik je pred Bogom dolžan skrbeti za zveličanje drugih. To je torej njegova «vestna» dolžnost. Vsaka nemarnost in nerednost, vsaka brezbržnost in lenoba v tem oziru, je zanj grešna.

Da, nemarnost in le nemarnost, ali pri duhovniku je greh. Vse drugače, kakor v kakem drugem stanu; če n. pr. kmet obdela svojo njivo bolj površno ali nemarno, bo gotovo imel manjši in slabši pridelek, vendar radi tega nič ne greši pred Bogom. Če sadjerejec ne čisti in obrezuje sadnega drevja, bo imel manj sadja, a radi tega nobenega greha. In tako bi se dalo navesti mnogo vzgledov iz vseh stanov. Ako pa duhovnik opravi kako svoje stanovsko opravilo bolj površno in nemarno, ima že greh večji ali manjši, kakor je pač nemarnost večja ali manjša. Pri duhovniku je pač «vse» vestno, za vsako svoje opravilo in dejanje je odgovoren pred Bogom. Zato bi moral biti vsak duhovnik globoko pobožen in poln gorečnosti v izvršanju svojega poklica. A naj reče kdo, kar hoče, tudi pobožnost in gorečnost je le bolj prirojena lastnost, kot pa pridobljena ali priučena. Saj vidimo koliko svetnih ljudi in sicer visoko izobraženih je neprimerno bolj pobožnih kot mnogo, mnogo duhovnikov. Jim je pač

prirojeno. Lahko si torej predstavlja vsak, kako težaven je duhovniku njegov stan. Duhovnik ima prepoino dolžnosti, ki jih je dolžan opravljati pod grehom, največkrat pod smrtnim grehom.

Vsak človek mora izpolnjevati božje apovedi, če hoče priti v nebesa. Za nobenega ni izjeme. «Če hočeš iti v žizljenje, izpolnjuj zapovedi!» je rekel Kristus Gospod. Toda pri duhovniku je vsaka zapoved še poostrena. Ako se duhovnik le «nekoliko» pregreši proti kateri zapovedi, je že njegov greh večji, kot pri svetnem človeku, ker vsak vidi ali hoče videti v tem pohujšanju, oziroma slab vzgled. A zraven desetih božjih zapovedi ima duhovnik še premnogo cerkvenih zapovedi in predpisov, ukazov in navodil, ki ga vse vežejo v vesti. Duhovnik bi moral biti popolnoma ločen od sveta, da bi mogel natančno izpolnjevati svoje dolžnosti in se lažje varovati greha. A kaj vidimo? Ravno duhovnik mora živeti sredi sveta, v vrtincu človeškega življenja, tako da je izpostavljen očem vseh. Duhovnik bi moral biti angel med ljudmi, a je le človek, človek podvržen vsem človeškim potrebam in vsem človeškim nagnjenjam in slabostim. Kako otežkočena je potemtakem duhovniku pot zveličanja!

Celibat ali samstvo.

Katera pa je najtežja in «najnevarnejša» dolžnost duhovnikova? Vsak ve, da je to «celibat» ali «samstvo». Duhovnik ne sme biti oženjen. Zavezan je po cerkvenih predpisih, da ostane samec vse življenje. Cerkev to zahteva od njega brezpogojno. Vsak, kdor hoče postati duhovnik, ga Cerkev zaveže v vesti, da ostane samec do konca življenja. Kot duhovnik je potem navezan na celibat za vselej, naj pridejo razmere kakršnekoli. Ni več rešitve iz celibata pod nobenim pogojem. Četudi pozneje spozna, da se je pre naglil, da nima sposobnosti in moči, da bi držal celibat, nič ne pomaga. Pomoči in rešitve ni od nikoder. Tudi če mu preti največja nevarnost, da gotovost, da se pogubi, celibata ga nihče ne odveže. In tudi če bi bila zanj gotovost, da se izven celibata zveliča, ne more in ne sme ven. Gori, trpi in pogubi se, toda celibata te nihče ne odveže!

Če je res videla sv. Terezija pekel tlakovan s tonzurami, je temu prvi in skoraj bi rekel edini vzrok celibat, kajti ravno celibat je najtežavnejša in najnevarnejša dolžnost duhovniškega stanu. In glejte, ravno za celibat ni nobene priprave, nobene preizkušnje. V semenišču se duhovniški kandidat (bogoslovec) uči razne stroke bogoslovne vede; iz vsega tega mora napraviti seveda tudi izpit in če ni zadosti podkovan, ga ne pripustijo k mašniškemu posvečenju. To je gotovo prav in drugače biti ne more. Tudi v pobožnih vajah se uri duhovniški naraščaj. Prav in potrebno! Toda za najtežavnejšo dolžnost ni nobene priprave. Duhovniški kandidat mora vedeti in znati to in ono, ali pa bo mogel v resnici izpolnjevati najtežavnejšo in najglavnejšo duhovniško dolžnost, celibat, od katerega je odvisno vse njegovo duhovniško življenje in delovanje in njegovo zveličanje, «ga nihče nič ne vpraša». Nikdo mu ne pojasni, kako velika nevarnost je združena s celibatom! Nič! Ko ravno nanese priložnost, ta ali oni profesor opiše z lepimi besedami lepoto in vzvišenost «devišta», ali da bi opisaval težavo in nevarnost celibata, da bi praktično kazal kake dolžnosti in nevarnosti so združene s celibatom, da je največ ravno od celibata odvisno

njegovo zveličanje ali pogubljenje, o tem navadno niti besedice. Če pa včasih kak vesten duhovni voditelj kaj natančnejšega omeni o tej stvari, dobi hitro migljaj, ako sam ne pride na to, da je treba stvar nekoliko omiliti, ker drugače je nevarnost, da se bogoslovci preveč oplašijo in zapustijo semenišče. Tako postopanje ni vestno. Če zahteva Cerkev od vsakega duhovnika celibat in se potem izgovarja, da ona nikogar ne sili v duhovniški stan, bi morali tudi najstrožje poskrbeti, da bi se bogoslovci natančno podučili o težkem bremenu celibata. «Ni dano, pa ni dano vsakemu, ki so ga spravili v semenišče in ga že z majhnega določili za duhovnika, da bi vse svoje življenje živel v celibatu.»

Bogoslovci v semenišču ne dobijo nobenega natančnega pogleda v «praktično» življenje duhovnikovo. Ko pa pride mlad duhovnik, 23-25 letni mladenič med svet, tedaj začne še-le spoznavati in skušati težko življenje svojega stanu. Zdaj se začne še-le zavedati, kaj in kdo je. In to spoznanje raste čedalje bolj, leto za letom. In prav nikogar nima, kateremu bi mogel in smel položiti svoje bolečine. Je pa tudi brezpotrebno, saj mu nihče ne more pomagati. Tako mora le sam nositi svoj križ s tiho notranjo nevoljo in jezo, dokler se mu ne «privadi» — privadi namveč sakrilegično t. j. božje-ropno opravljati sveta duhovniška opravila. Strah in groza!

Vsemu temu je skoraj izključno kriv celibat. Treba je samo pomisliti, kaj je pravzaprav celibat, treba je poznati pomen in duha celibata. On kaj je «duh» celibata? Duh in pomen celibata v duhovniškem stanu je isto, kar «devišstvo» v najstrožjem pomenu besede. Vse, kar krši šesto božjo zapoved v najmanjši meri, je obenem greh tudi proti celibatu. Torej vsaka prostovoljna nesramežljiva «misel» je že kršenje celibata, je že prelomitev narinjene obljube vednega devištva. Za duhovnika je torej dvakrat smrtni greh. In če v takem stanju deli sv. zakramente, je vse božje-ropno. En primer! Mislite si duhovnika, ki je grešil s prostovoljno nesramežljivo «mislijo», — in kako lahko in hitro se to pripeti vsakemu človeku celo v visoki starosti! — kako je potem v najbližnji priložnosti, ki se mu je ni mogoče izogniti, da stori celo vrsto smrtnih grehov, božjih ropov. Gre maševat. V zakristiji ga že čaka spovedenec, ki želi biti spovedan in obhajan. Mačnik ga spove, nato obhaja — s tem stori dva smrtna greha, ker je v smrtnem grehu delil sv. zakramente: sv. pokoro in presv. Rešnje Telo. Pri sv. maši stori zopet dva smrtna greha: pri spremenjenju, ko posveti kruh in vino in pri obljajih, ko zavzije presv. Rešnje Telo in Kri. Po sv. maši ga čaka krst. Krsti, zopet smrtni greh. Popoldne še en krst, zopet smrtni greh. Proti večeru je klican k bolnikú, da ga prevede. Podeli mu tri sv. zakramente: sv. pokoro, sv. Rešnje Telo in sv. posleduje olje in stem stori zopet tri smrtna grehe (če pa kdo hoče, da je samo eden, je menda tudi zadošti). In tako gre naprej teden za tednom, mesec za mescem, leto za letom. Ni torej čudno, če se duhovnik slednjič privadi božjim ropom, kajti človek je tako šibak, da prav lahko znova greši, četudi gre k spovedi!

Zdaj pa naj ravno kar doraščenege mladeniča slovesno zavežejo za vse življenje, da bo živel v duhu celibata! Strahovito dalekosežna dolžnost! In vendar, kdor hoče postati duhovnik, je prisiljen sprejeti to dolžnost. Ali pa bo tudi «res» izpolnjeval to dolžnost pri vseh menjajočih se razmerah življenja, se upošteva odločno premalo resno. In če se zgodi pozneje nasprotno, je vrženo vse le na njegovo vest in odgovornost z izgovorom, da Cerkev nikogar ne sili v celibat. Da pa je bil tako ali tako prisiljen postati «duhovnik», tega noče upoštevati nihče.

Da, sprejeti dolžnost vednega devištva in živeti med svetom, kakor mora živeti ravno duhovnik, je okrajno neprevidno in za dušo zelo nevarno, ako kdo ni gotov, da bo mogel z lahkoto izpolnjevati to dolžnost. Zato pa tudi Kristus ni vpeljal celibata za nikogar obvezno. Hvalil je devilstvo kot popolnejše, toda «zapovedal» ga ni nobenemu, tudi apostolom ne. In tudi apostoli niso zapovedali celibata. Še-le pozneje so ga vpeljali papež in škofje, ki so določili, da se duhovniškim posvečencem naloži dolžnost vednega devištva oziroma dosmrtné čistosti. S sprejetjem subdijakonata so ti že zavezani s to dolžnostjo. Tega določila so se potem vedno strožje držali papež in škofje do današnjega dne in se ga držijo.

(Nadaljevanje).

Vita Tihodolska, Rupa:

Oj šumite!...

Oj, šumite
črni bori
v temni gori,
oj, šumite!...

Kraška burja ostro brije — —
vaše naj vrhove vije,
da priklanjajo se zemlji sveti,
ki tepta jo turec kleti — — —
— — — — —
Mnogo so nam vzeli,
mnogo prizadeli
domovini ran. — — —

Vi pa, črni bori,
vaši temni zbori
naj šuštiijo
pesem tajno, bratom našim naj šumijo:
Bratje — sužnji
oj, ne plakajte,
srčno, resno čakajte,
pritti kmalu mora dan,
ko bo slednji prost Slovan!

DROBTINE

Zima.

Gospodinje se silno bojimo zimskega časa. Naše denarnice trpe pozimi navadno več, in tudi vse delo v hiši je pozimi otežkočeno ter ne gre tako hitro in prijetno izpod rok kakor poleti. Vendar pa nikakor ni tako hud zimski čas, kakor si predstavljajo to nekaterniki. Tudi zima ima svoje dobre in lepe strani. Treba le, da smo nanjo pripravljeni, da se utrjujemo že poleti za prihod zime. Pa tudi pozimi se ne smemo bati zraka in vode.

Kar se tiče uporabe vode, je pač težko izreči zadnjo besedo. Ta je bolj utrjen, drugi manj, temu koristi mrzla voda, drugemu pa morda škoduje. Vsekakor je dobro in koristno umivanje s hladno, a ne ledeno vodo pozimi. Umivati pa se moramo v topli sobi, da se ne prehladimo, ter se otirati z ostrimi brisalkami. Sploh moramo paziti, da nas pri umivanju in tudi potem ne zebe. Kdor ima dovolj telesne gorkote in je že utrjen, se umiva lahko tudi v mrzli sobi z mrzlo vodo.

Kot nekako nadomestilo za manjšo uporabo vode nam nudi gibanje v prosti naravi, v svežem zraku, ki je pozimi, kakor znano, čistejši, kakor v drugih letnih časih. Jako zdravo je tudi tekanje z bosimi nogami po ravnokar padlem snegu. Sneg, ki je šele padel, je mehak in ni mrzel, dočim postane sneg pozneje trd, opolzel in zinat in ne more služiti kot zdravilno sredstvo.

Gorkota v sobi naj ne prekorači 15 stopinj R. Vedno zračenje telr prostorov — vsaj zjutraj in zvečer — je prepotrebno za zdravje. Kjer je mogoče, naj se odpro za nekaj časa okna in vrata; na ta način se izčisti soba najhitreje in bolje. Kjer niso ljudje podnevi v spalnici, je dobro, da je odprto okno prav dolgo. Na vsak način treba vse stanovanje dostikrat in izdatno zračiti. Treba pomisliti, da se čist zrak tudi mnogo hitreje ogreje kot okuženi, zato naj gospodinji ne bo žal gorkote, ki uide v par minutah skozi odprto okno. Ko zapre okno, se zrak v kratkem času zopet segreje.

V spalnicah treba od časa do časa tudi kuriti, vendar pa ne zvečer, nego zjutraj ali podnevi. Na ta način se odstrani vlažnost, ki je škodljiva človeškemu telesu. Bližine zakurjene peči se moramo po možnosti izogibati. Gorkota mehkuži telo. Ako pridemo od gorke peči na prosto, kar trepetamo od mraza in hitro se prehladimo. Vsakdanje umivanje vratu s hladno vodo uspešno zabranjuje prehlajenje ter zlasti vratne bolezni.

Kdor ima le količkaj časa in prilike, naj se prav mnogo giblje pozimi na prostem. Drsanje in sankanje sta jako zdrava športa, ki krepita in svežita telo in dušo. Seveda mora zimskemu času odgovarjati tudi obleka, ki jo imamo na sebi. Obuvalo ne sme biti premajhno: skrbeti

je predvsem, da imamo suhe noge. Tudi ostala obleka ne sme biti pretesna, da more zrak do telesa. Posebno neumestni so robci ali rute, ki jih imajo nekateri tesno ovite okoli vratu; po mestih pa nosijo gospe in gospodičue takoimenovane boe. Robce in boe je takoj odložiti, ko stopiš v sobo! Vse zavijanje le razvaja vrat, ki bi moral biti prost, da se utrdi.

Hrana mora biti pozimi krepka, toda ne pretežka, ker se navadno v tem letnem času manje gibljemo, torej zato težje prebavljamo. Mnogi mislijo, da povzročajo opojne pijače, zlasti žganje gorkoto. To pa ni res. Dobro je znano, da je med zmrzlimi osebami največ žganjarjev. Gorkota, ki jo občuti človek takoj po vživanju žganja, izvira iz žgočega vpliva alkohola in je le navidezno dobrodejna. Ker alkohol zgori v telesu, povzroči res nekaj toplote, istočasno pa tudi oslabi živce. Kri sili v večji množini na površje telesa, iz česar izvirajo rdeča, zaripljena lica pijancev in občutek gorkote. Ta občutek mami ljudi, ki čutijo, kako sili kri v povečani množini h koži, v resnici pa niso ogreti, nego ohlajeni, ker je kri na koži bolj izpostavljena vplivu mrzlega zraka in vsed tega izgublja notranje telo vedno več gorkote, kot jo dobavlja. Z uživanjem alkohola pada torej telesna toplota, in marsikdo, ki se je mislil z žganjem ogreti za daljno pot, je po poti zmrznil.

Pravilna hrana, primerno gibanje na prostem, svež zrak v stanovanju, prikladna obleka in pametna uporaba vode, so najboljši stebri za ohranitev zdravja tudi v najhujšem letnem času.

N. F.

Spanje otroka.

Urni telesni in duševni razvoj otroka v prvih letih utruja vse telo ter potrebuje zato otrok dolgotrajnega in mirnega spanja. Prvih šest let ne zadošča otroku niti cela noč, nego mu je potrebno, da spi tudi še podnevi. Vsekakor naj lega otrok zgodaj — pozimi med 7. in 8., poleti med 8. in 9. uro spat. Večerja naj eno uro prej, preden leže; uživa naj vedno lahko prebavljivo hrano. Na večer ga ne smemo motiti z bučno igro ter ne dražiti njegove domišljije z neprimernimi povestmi o strahovih, o copernicah i. t. d. Preden gre otrok v postelj, naj opravi svojo potrebo. Na to je treba strogo in zgodaj paziti že pri majhnih otrocih ter jih, če treba tudi ponoči poklicati, da se ne navadijo nečesa, kar je pozneje silno težko ali celo nemogoče odpraviti.

Nespametno in brez potrebe je majhne otroke zibati in jih prenašati, da zaspe. Tudi ni treba, da bi morala vladati smrtna tihota, kadar otrok spi. Na nekoliko hrupa se otrok že lahko navadi.

Zelo škodljivo je jemati otroke k sebi v postelj. Večkrat store matere to zato, da jim ni treba ponoči vstajati. Toda pomisliti je treba, da niso tako redki slučajji, ko je mati poležala svojega otroka. To se zlasti lahko zgodi na

kmetih, kjer matere ves dan naporno delajo ter so silno utrujene, da trdno spe vso noč. Neglede na to pa tudi otrok, ki leži navadno nižje od matere, vdihava slabi, izprijeni zrak, ki ga izdihava mati, kar je gotovo škodljivo. Marsikatera mati ima jetiko ali kake druge bolezni v sebi, za kar niti sama ne ve; in lahko jih preneso na ta način na otroka. Poleg tega se otrok spavanja pri starših silno težko odvaži, in tako se lahko pripeti, ko je že nekoliko razumnejši in budnejši, da vidi kaj, kar bi mu moralo ostati prikrito.

Nekatere matere imajo navado, da dajejo majhnim otrokom uživati razna uspavalna sredstva; ponajveč kuhan mak, da bi jih otrok ponoči ne motil. To je naravnost zločinsko. Otrok, ki je užival taka sredstva, duševno gotovo zaostane.

Otrok naj ima vsak svojo, dovolj veliko, čisto, ne premehko posteljo z nizkim vzglavjem. Ko so otroci nekoliko večji, je pa dobro; da imajo tudi svojo spalnico, ki mora biti seveda poleg spalnice staršev ali odraslih.

Da bodo otroci hoteli spati sami, jih je treba že od malega navajati na to ter jih *nikdar strašiti* s parklji in babravi, ne pripovedovati jim na večer povesti in bajk o strahovih in prikaznih ter jim pojasniti, da so to neumnosti, v katere izobrazeni človek ne veruje. Sploh naj odgojitelji tudi zato ne strašijo otrok s strahovi, ker kažejo na ta način lastno onemoglost ter jasno izpričujejo, da si sami ne morejo pridobiti potrebne pokorščine. Za slabotne, bolehnne ali živahne otroke, ki imajo jako bujno domišljijo, pa more postati tako strašenje naravnost usodepolno. Sicer pa se ne zagrešajo proti temu toliko starši, kakor *posli*, katerim naj matere ne prepuščajo preveč svojih otrok.

Sl.

KUHINJA:

HITRA POMOČ. Na deželi se lahko zgodi, da pridejo gospodinje v hipno zadrego, če se pojavi kak nepričakovan obisk. V takem slučaju se more primeriti, da gospodinja nima gostu s čim postreči. Kako mesno jed je za silo že še možno pripraviti, ker ima na kmetih pač vsaka gospodinja pri rokah kako piščē ali kako drugo perutnino. Toda treba je tudi dobrega peciva, če hočemo gostu lepo postreči, in tega na deželi ni vedno in povsod dobiti. Saj niti drožja ni povsod na razpolago, da bi mogel človek hitro kaj speči. Zato je pač prijetno, da si more kuharica pomagati z drugim sredstvom, ki popolnoma nadomesti drožje ter ima še nekatere druge prednosti pred drožjem. V mislih imam dr. Oetkerjev prašek za pečenje. Ta prašek je dobiti v vseh večjih prodajalnah ali v mirodilnah. Drožje in Oetkerjev prašek imata namen povzročiti shajanje testa, ki postane vsled tega rahlo in luknjičasto in zato lahko prebavljivo. Pri pripravljanju shajanega testa z drožjem, je neobhodno potrebno, da je vse, kar deneš v testo, gorko. Dalje mora biti drožje sveže in čvrsto, treba je postavljati kvas in čakati potem, da testo shaja, kar traja najmanj dve uri. Ako uporabljaš namesto drožja Oetkerjev prašek, pa narediš kratkomalo testo, postaviš ga v peč ali pečico in ga spečeš. Medtem, ko se pecivo peče, obenem tudi shaja.

Uporaba praška je jako enostavna. Ko si zmešala vse, kar hočeš dejati v testo, torej: jajca, surovo maslo,

mleko, sladkor, prideneš naposled moko in dr. Oetkerjev prašek. Oboje mora biti presejano. Zgneteno testo deni v namazan model, ki ga postavi takoj v pečico in speci pecivo.

Na $\frac{1}{2}$ kg moke se navadno računa zavitek za 12 h, t. j. 2 deki. Prašek nadomesti tudi sol. Za ljudi, ki ljubijo precej slane jedi, pa treba pridejati še posebej malo soli.

Posebno treba naglašati, da mora biti vse, kar pride v testo (surovo maslo, mleko, i. d.) popolnoma m r z l o ter da primešaj prašek vedno naposled m o k i in ne mleku, kakor je to pri drožju navada. Testo mora biti precej trdo, ker se pri shajanju še zrahlja. Pecivo se pri pečenju ne sme prehitro zarumeniti, ker bi gornja trda skorja zadrževala nadaljnje shajanje. Zato je dobro, da kuharica spočetka pokrije pecivo v pečici s papirjem, ki ga po pretoku 15—20 minut zopet odstrani.

Tu slede nekateri recepti priprostih, a dobrih močnatih jedi, pripravljenih z Oetkerjevim praškom.

F i n š a r t e l j. Mešaj četrte ure 16 dkg surovega masla, potem pridevaj počasi 3 rumenjake, 10 dkg sladkorja, 5—6 žlic mleka, 3 dkg stolčenih ali zmletih mandljev, 20 dkg moke, sneg štirih beljakov in naposled pol zavitka presejanega Oetkerjevega praška. Tako pripravljeno testo deni v namazan, z moko in zrenimi mandlji posipan model, ki ga postavi takoj v pečico, kjer bode šartelj v eni uri shajal in se spekel.

N a v a d e n š a r t e l j. Zmešaj 6—8 dkg surovega masla, 2 rumenjaka, celo jajce, $\frac{1}{2}$ kg moke, pol male žličice soli, $\frac{1}{2}$ litra mleka, 2 žlici sladkorja; to stepi v testo in prideni naposled malo rozin in $1\frac{1}{2}$ zavitka Oetkerjevega praška. Testo deni v namazan model in ga takoj speci.

B u h t o č k i. Mešaj v skledi 14 dkg surovega masla ter pridevaj polagoma: 2 celi jajci, 2 rumenjaka, 2 žlici sladkorja, $\frac{1}{4}$ litra mleka, $\frac{1}{2}$ kg moke in 2 zavitka Oetkerjevega praška. Testo razdeli takoj na majhne kepice, razvaljaj jih z roko, nadevaj z mezgo ali z orehovim, mandljevim ali kakim drugim nadevom, zvij jih v buhtčke, katere na namazani ploči takoj speci.

M l e č n i k r u h. Naredi testo iz $\frac{1}{2}$ litra mleka, dveh jajec, za jajce surovega masla, treh žlic sladkorja, nekoliko rozin, nastrganih limonovih olupkov, enega kg moke in dveh zavitkov Oetkerjevega praška. Testo dobro zgneti, deni ga v namazan model, in po pretoku desetih minut ga postavi v vročo pečico, kjer ga peci eno uro.

Zelenjava in naše zdravje.

K „zelenjavi“ štejemo liste, stebila, korenine rastlin, ki jih uživamo. — K listnati zelenjavi spadajo v prvi vrsti razna zelja in solate. Nekatere vrste zelja in kapusa imajo v sebi gotova dišeča olja, ki so neprebavljiva in povzročajo na želodcu slabejšim pehanje in želodčne neprijetnosti. Ni vsaka jed za vse ljudi. Mehkejše in lažje prebavljivo je kislo zelje, kar ima mnogo mlečne kisline, ni pa ugodno radi velike množine kuhinjske soli, ki je v njem. —

Špinača in mlade koprive imajo v sebi mnogo železa, zelo dobre torej za bledične; protinastim in revmatičnim pa jih francoski zdravnik dr. Gautier na priporoča.

Zelo zdrave so različne solate, ki osvežujejo vse telo, delujejo dobro na kri, pa tudi na čreva pri leni prebavi. Kreša vpliva zelo na ledvice. Prav tako žene na vodo špargelj. V nekaterih krajih sadé in vživajo tudi rebarbaro ali revenj, posebno v kompotu, ki deluje lahko odvajalno.

Ljudje po mestih in na deželi jedó vse premalo zelenjave in premalo redno. Jedó jo le tiste mesece, ko raste, po zimí pa le kisle zelje, kisle kumare, fižol, krompir. So kraji, kjer ljudje sploh ne jedó skoro nič zelenjave vse leto, ampak same močnate jedi, krompir; popijo pa zato temveč alkohola (n. pr. piva) in kave. Zato ljudje v takih krajih niso zdravi in če je zrak tam še tako dober.

H horeninam spadajo razne repe in gomoljike. — Poseben okus ima španski črni koren (Schwarzwurzel, Scorzanera), zelo priljubljeno je korenje ali mrkev, istotako koleraba. Koleraba in zelena repa nista za želodčno slabe, ker delata težave radi že omenjenega neprebaljivega eteričnega olja. Lahko prebavljivi pa sta z mastjo in moko. — Mlada čebula in luk se jesta surova.

K zelenjavi štejemo tudi razne še ne čisto zrele sadove n. pr. zeleni grah, sladkorni grah, fižol v stročji, buče (ki so žalibog še vse premalo znane kot zelo dobra jed — tudi za ljudi), kumare in paradižniki. Kumare in rajska jabolka se jedó tudi surovi in so zelo osvežujoči.

Marsikatero zelenjavo si lahko spravimo za zimo; najboljša je, če je posušena, kislá ni nič več tako zdrava in hraniva. Knorrova, Hohenbohejeva i. dr. tovarne še pečajo s konzerviranjem zelenjave. — Fižol v stročji, zeleni grah, špargelj, paradižniki pa se dajo v lastnem soku okuhati in v steklenih posodah dobro ohraniti.

Zelo važne za razvitek in zdravje vsega telesa so razne t. zv. hranilne soli; zavoljo pomanjkanja teh soli in prevelike kuhinjske soli nastane veliko bolezni. Znano je, da izbruhne na ladjah, če se mora moštvo hraniti le s konzerviranim mesom in suharjem, krvna bolezen skorbut, ki po uživanju zelenjave, ki ima z sebi te soli, takoj izgine. Isti izgovor ima deloma angleška bolezen (rachitis) in zmeščanje kosti. Ljudje jedó skoro samo meso, kruh, grah, fižol in krompir, zelenjave pa nič, zato imajo slabo kri in iz nje izvirajo bolezni kakor n. pr. potin (gihl) zapnelost žil, sladkorna bolezen i. dr.

Uživati je treba v veliki meri tudi špinačo, solato, korenje (posebno zdravo!) in tudi sadje. Kuhinjske soli rabijo ljudje preveč zato, ker jedó prikuhe, ki imajo veliko kalija, n. pr. krompir) a premalo natrona. Veliko natrona imajo razne jagode in špinača.

Mira.

O ČIŠČENJU.

Kako odstranimo pege s hrastovega pohištva? Površino modernih hrastovih mobilij najprej lužijo da jim dajo zaželjeno barvo, nato jih mažejo z oljem in voskom, da se lepo vidi struktura lesa. Ker se pa na vosek nabere prah in ker se na mehkem vosku tudi pozna vsak odtisk, prevlečejo pohištvo na vse to še s polituro, ki sestoji iz šelaka in špirta; špirt izpuhti, plast šelaka pa ostane, varuje vosek in daje lesu lesk. Pri pospravljanju (pometanju, krtačenju itd.), selitvah i. p. se pa mobilije vedno kaj odrgnejo in dobe grda mesta, tudi voda pušča za sabo madeže na umivalnikih; šelakova plast se je poškodovala in ostal je siv madež. Ta madež kaj lahko odstranimo, če namaženo ono mesto s svežo polituro. Tako polituro dobimo že gotovo v prodajalni lahko si jo pa tudi sami pripravimo. V steklenico denemo nekoliko šelaka in nalijemo nanj toliko špirta, da je ves šelak pokrit. Steklenico moramo čez dan večkrat dobro stresti, da se ves šelak raztopi. (Nič drugače si ne pripravljá mizar politure za pohištvo). Z volneno krpico nalahko otaremo ono mesto, vrteč jo v krogu, grdi madež izgine takoj.

Lakaste čevlje ohranimo dolgo svetle in mehke, če jih vedno, kadar jih sezujemo, očistimo s finim pavolnatim blagom; sem pa tja jih pa moramo tudi namazati z oljem. Če so mokri, jih postavimo na zmerno toploto, da se počasi posušé.

UREDNIŠKA LISTNICA:

Nadaljno poverjeništvó za Maribor je v svoji uljudnosti sprejela g.a Ana Jakličeva v Kopaljski ul. 19, poverjeništvó za Celje pa prijazna g.a Kukovčeva Lava 22.

Dosedanjim poverjenicam: Gdč. Nadi Pertotovi v Ljubljani, gdč. Ili Peričevi v Mariboru in profesorjevi soprogi, g.e Minki Klešnikovi v Celju, se Uredništvo in Uprava Jadranke imenom vseh, ki so listu naklonjeni, najtoplejšé zahvaljuje za vso njihovo požrtvovalnost in ves njihov trud, ki so ju imele z nadležnim neprijetnim upravniškim poslovanjem ženskega lista!

Poverjeništvó za morebitne poizvedbe na Ljubljanskem ohrani v svoji ljubeznjivosti še nadalje vrla gdč. Pertot v Ljubljani, Dunajska c. 6, III.

Ugledna uredništva časnikov, ki dobivajo Jadranko brezplačno, naj blagovolé pošiljati na naslov Jadranka uredništva svoj list v zameno.

Mnogim: Odgovori na vprašanja slede v prih. štev.

Idričanka: Zbog neprostora v februarški Jadranki.

I. V., Celje: Jadranko odpošljem poverjenici in ta, ako si je sami ne priskrbite, Vam kakor drugim odpošlje na dom; njej izplačajte naročnino! Doposlani mi rokopis ni bil primeren, drugi dospe o priliki na vrsto. Ako želite Vam postrežem z dosedanjim letnikom.

Oskar: Pošiljatev nepovoljna! Na poslani naslov ne morem pošiljati brezplačne Jadranke in to radi poštnih stroškov.

G. Pavšič v Gorici: Upam, da ste prejeli zaželjeno štev. za katero ste poslali denar.

A. FENDERL & Co. - TRST

TOVARNA MILA

Via del Ghirlandaio 1 - Tel. 430

A. FENDERL & Co. - TRST

TOVARNA MILA

Via del Ghirlandaio 1 - Tel. 430

MILO FENDERL

Pristno zeleno! - Rumeno „Superior!“

Pazite na znamko!

ZOBOTEHNIČNI AMBULATORIJ

ulica Sette Fontane št. 6, I. TRST ulica Sette Fontane št. 6, I.

Odprt vsak dan od 9-13 in od 15-19.

Izvršujejo se hitro in točno vsa dela z zlatom
kakor tudi zobnice s kavčukom.

Slovenem 10% popustka, kakor tudi plačilo na obroke.

Delo zajamčeno.

IVAN KERŽE

ima v lastni zalogi najraznovrstnejše

kuhinjske in druge hišne potrebščine

iz aluminija, steklovine, lesa in emailirane prsti.

Trst, Trg sv. Ivana števil. .

K. SUSIČ - Trst-Rojan

Via di Roiano 2; poleg cerkve.

Priporoča svojo **manifakturno** trgovino cenj. občinstvu za obilen obisk.
Postrežba točna - cene najnižje.

Svoji k svojim!